

2023-03-27 Nr. NV-674

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-22-993(3) TAIS-22-6643(4)	DĖL IŠMOKŲ VAIKAMS ĮSTATYMO NR. I-621 2, 16, 18 STRAIPSNIŲ IR III SKYRIAUS PAVADINIMO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO 12 ² STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-844		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2022-05-06	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2022-07-13	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo narių grupė (*V.Čmilytė-Nielsen, S.Gentvilas, E.Rudeliene ir kt.*) siūlo įteisinti galimybę auklėtojams prižiūrėti ikimokyklinio amžiaus vaikus „šeimos darželiuose“, o patiriamas išlaidas tėvams dalinai kompensuoti, skiriant jiems vaiko priežiūros kompensacinę išmoką. Seimo nariai siūlo:

- apibrėžti auklėtojo sąvoką. Tai – asmuo, už atlygį prižiūrintis ikimokyklinio amžiaus vaikus. Auklėtojai vaikų priežiūrą gali vykdyti savo arba tėvų gyvenamosiose patalpose. Auklėtojas vienu metu gali prižiūrėti ne daugiau kaip 5 vaikus.
- kompensuoti tėvams auklėtojo prižiūrimų vaikų išlaidas, mokant tėvams vaiko priežiūros kompensacinę išmoką (50 proc. sumokėto auklėtojiui atlygio, bet ne daugiau kaip 6 BSI (294 eurai).

Seimo narių teigimu, nors vietų skaičius vaikų darželiuose nuolat didėja, vaikų priežiūros paslaugų prieinamumo problema išlieka opi, nes tėvai, kurių vaikams neužteko vietų darželiuose, patiria dideles išlaidas samdydami aukles arba vienas iš tėvų lieka namuose prižiūrėti vaiką. Vaikai į darželius priimami maždaug nuo 2–2,5 m. amžiaus, o pakankamai išvystytos lopšelių sistemos, kuri suteiktų galimybę palikti, pvz., 6 mėn. vaiką kelioms valandoms, nėra. Tėvai turi galimybę samdyti auklę, bet teisės aktuose jos statusas nėra įtvirtintas. Nėra numatyta ir galimybė kompensuoti išlaidas, patirtas samdant aukles.

Poreikį spręsti vaikų priežiūros prieinamumo klausimą iliustruoja ir tai, kad nors pagal Švietimo įstatymą nuo 2023-09-01 palaipsniui yra pradedamas įgyvendinti visuotinis ikimokyklinis ugdymas, darželių prieinamumo plėtrai skiriamos investicijos, tačiau kol kas darželių nelanko apie 48,1 tūkst. vaikų, t. y. 30,9 proc. ikimokyklinio amžiaus vaikų (iš viso vaikų iki 5 m. – 155,8 tūkst., pagal ikimokyklinio ugdymo programą ugdoma 107,7 tūkst. vaikų). Tikėtina, kad pereinamuoju visuotinio ikimokyklinio ugdymo užtikrinimo laikotarpiu visiems vaikams, kurių tėvai nori juos leisti į ikimokyklinio ugdymo įstaigas, vietų gali neužtekti. Pagal atskirų savivaldybių pateiktą informaciją, 1 vaikui išlaikyti ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vidutiniškai per mėnesį skiriama apie 500 Eur (iš jų mokymo lėšos iš valstybės biudžeto lėšų – apie 190 Eur).

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Vyriausybės pozicija dėl Įstatymo projekto – pritarti Įstatymo projektui, bet pasiūlyti Seimui jį tobulinti – **formuluojama argumentuotai ir tinkamai, sprendžiamą problemą pagrindžiant duomenimis.**

Siūloma Seimui, užtikrinant vaiko priežiūros kompensacinės išmokos taiklumą ir racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, patobulinti Įstatymo projektu siūlomos įteisinti išmokos teisinį reguliavimą, nustatant, kad ji skiriama tik esant šioms aplinkybėms:

- vaiko tėvai dirba;
- vaikas nelanko valstybinės / savivaldybinės ikimokyklinio ugdymo įstaigos (darželio) dėl vietų jose trūkumo, taip pat nelanko privataus darželio;
- vaiko tėvai su fiziniu asmeniu – aukle, vykdančia individualią veiklą (ekonominė veikla – vaikų dienos priežiūra), sudaro vaiko priežiūros sutartį, kurioje nustatomi detalūs, individualūs reikalavimai.

Siekiant užtikrinti vaikui saugią aplinką jo priežiūros pas auklę, siūloma Seimui apsvarstyti tikslingumą išmokos skyrimą susieti su tam tikrų teisinių saugiklių nustatymu, pvz., sutarties šalių patvirtinimu vaiko priežiūros sutartyje, kad vaiko tėvams auklė pateikė pažymą iš Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro, įrodančią, kad jai nėra taikomi Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatyti darbo su vaikais apribojimai. Taip pat, atkreipiamas dėmesys į tai,

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

kad kartu tikslinga spręsti ir vaiko priežiūrą vykdančio asmens civilinės atsakomybės draudimo klausimą.

Įstatymo projektu teikiamiems siūlymams (pagal Seimo narių siūlymus) įgyvendinti iš valstybės biudžeto reikėtų papildomai kasmet 8,9 mln. Eur, pusmečiui – 4,45 mln. Eur.

Pritarus SADM pasiūlymams (*visiems vaiko priežiūros kompensacinės išmokos gavėjams skirti vienodo dydžio išmoką, t.y. išmoka nepriklausytų nuo prižiūrimų vaikų skaičiaus ir auklėtojų sumokėto atlyginimo dydžio, kaip numatyta dabartiniame Įstatymo projekte. Siūloma, kad ši išmoka būtų lygi 5,2 BSI, t.y. tokio pat dydžio kaip ir globos (rūpybos) išmoka*), papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis metams – **7,7 mln. Eur**, pusmečiui, jei būtų pritarta įsigaliojimui nuo 2024-07-01 – **3,85 mln. Eur** (neįvertinus BSI dydžio didėjimo jį kasmet indeksuojant).

Atsižvelgiant į tai, kad 2023 m. valstybės biudžete nenumatyta skirti lėšų Įstatymo projektu siūlomai teisinio reguliavimo priemonei įgyvendinti, siūloma Įstatymo projektą **svarstyti Seime kartu su 2024 m. valstybės biudžeto projektu.**

Rengėjai yra paskaičiavę, kad preliminariai vaiko priežiūros kompensacines išmokas per metus gautų apie 2 500 asmenų.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Rengėjai yra įvertinę tai, kad pritarus įstatymui Socialinių išmokų apskaitos informacinėje sistemoje „Parama“ turės būti įdiegta funkcinė galimybė skirti ir mokėti naują išmoką, o SPIS turės būti realizuota galimybė prašymą dėl šios išmokos skyrimo gyventojams pateikti el. būdu.

Atsižvelgiant į tai, bei dėl to, kad reikės priimti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus, **siūloma Seimui nustatyti, kad įstatymas įsigaliotų 2024-07-01.**

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas darbine tvarka suderintas su Teisingumo ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bei Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos ir Teisės grupėmis.

Finansų ministerija yra pasiūliusi nepritarti Įstatymo projektui dėl ribotų valstybės biudžeto išteklių. Siūloma šį klausimą aptarti tarpinstituciniame pasitarime.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Buivydaitė-Garbštienė

Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja